

PROCEDURA POSTĘPOWANIA nr 8 W PRZYPADKU STWIERDZENIA CHORÓB POCHODZENIA PASOŻYTNICZEGO (GLISTNICY I OWSICY) W SPECJALNYM OŚRODKU SZKOLNO – WYCHOWAWCZYM W ZIEMIĘCICACH

Podstawa prawna: Ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2013 r. poz. 947 ze zm.), Ustawa z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (t.j. Dz. U. z 2011 r. Nr 212 poz. 1263 ze zm.), Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2004 r. Nr 256 poz. 2572 ze zm.), Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r. Nr 6 poz. 69 ze zm.).

Procedura jest wytyczną do postępowania i podejmowania działań profilaktycznych. Określa zasady postępowania w przypadku:

- wstępowania ryzyka zarażenia się chorobami typu glistnica i owsica;
- kontroli higieny skóry;
- stwierdzenia u dzieci objawów choroby pasożytniczej typu glistnica i owsica.

Uczestnicy postępowania – zakres odpowiedzialności

1. **Rodzice (opiekunowie prawni):** muszą mieć świadomość konieczności monitorowania na bieżąco czystości skóry głowy i całego ciała własnego dziecka.
2. **Nauczyciele:** zobowiązani są do natychmiastowego zgłaszania dyrektorowi ośrodka sygnałów dotyczących pojawienia się chorób pasożytniczych w placówce.
3. **Pracownicy obsługi:** winni zgłosić swoje podejrzenia, co do wystąpienia chorób pasożytniczych w danej grupie, klasie nauczycielowi, bądź dyrektorowi.

Sposób prezentacji procedur

1. Zapoznanie rodziców z obowiązującymi w placówce procedurami.
2. Zapoznanie wszystkich pracowników szkoły z treścią procedur.

Tryb dokonywania zmian w procedurze

1. Wszelkich zmian w opracowanej procedurze może dokonać z własnej inicjatywy lub na wniosek rady pedagogicznej dyrektor placówki.
2. Proponowane zmiany nie mogą być sprzeczne z prawem.
3. Zasady wchodzi w życie z dniem: 3.04.2017 r.

Rozpoznawanie chorób pasożytniczych wśród dzieci (owsica, glistnica)

Owsica – zakażenie owsikami. Objawy - uporczywe swędzenie (zwłaszcza w nocy) w okolicy odbytu, a u dziewczynek - sromu i pochwy - zaczerwieniona skóra wokół odbytu - nerwowość i rozdrażnienie - osłabienie, brak apetytu, nudności, bóle brzucha.

Glistnica – glista ludzka. Do zakażenia dochodzi w wyniku nieprzestrzegania zasad higieny osobistej, zwykle brak nawyku mycia rąk (m.in. po wyjściu z toalety). Źródłem zakażenia mogą być też niedomyte owoce lub warzywa. Objawy: różne reakcje alergiczne (np. zmiany skórne pod postacią pokrzywki, obrzęki na powiekach, cienie pod oczami, uporczywy ból gardła, ok. 2-3 miesiącach od zakażenia, kiedy w jelitach pojawiają się dorosłe glisty, wystąpić mogą biegunka, bóle brzucha, nudności i wymioty, a także wzdęcia lub uporczywe zaparcia.

Szczegółowy opis chorób – *Załącznik 1*

OPIS PROCEDURY

Zgoda rodziców na objęcie dziecka opieką (w tym również opieką zdrowotną przez pielęgniarkę) jest równoznaczna z wyrażeniem zgody na dokonanie w przypadku uzasadnionym przeglądu czystości i higieny osobistej dziecka.

Rodzice:

- systematycznie dbają o higienę swojego dziecka;
- wyrażają pisemną zgodę na sprawdzanie czystości higieny osobistej dzieci przez wychowawców grup;
- systematycznie zaopatrują dzieci w ręczniki i chusteczki jednorazowe.

Wychowawcy, opiekunowie medyczni:

- podejmują działania profilaktyczne i edukacyjne wobec dzieci i rodziców na spotkaniach grupowych, indywidualnych poprzez pogadanki, broszurki, informacje pisemne, spotkania ze specjalistami);

- zapewniają stały dostęp do chusteczek higienicznych jednorazowych;
- za pisemną zgodą dokonują okresowego przeglądu higieny osobistej swoich wychowanków (włosy, paznokcie, ręce, odzież);
- prowadzą przegląd higieny osobistej w osobnym pomieszczeniu, zapewniając dziecku poczucie bezpieczeństwa,
- o wynikach kontroli informują dyrektora i rodziców dziecka;
- systematycznie kontrolują miejsca zabawy dzieci, szczególnie na placu zabaw.

Personel pomocniczy:

- zobowiązany jest do codziennego utrzymania czystości pomieszczeń (sanitariaty);
- przeprowadza wietrzenie pomieszczeń, w którym przebywają dzieci i personel;
- przestrzega prawidłowej zasady mycia rąk zgodnie z instrukcją;
- dokonuje codziennej dezynfekcji stołów i sanitariatów;
- systematycznie uzupełnia mydła i ręczniki jednorazowe;
- przestrzega zasady zdrowego i higienicznego podawania posiłków;
- zapewnia bezpieczne i higieniczne warunki pracy i zabawy;
- współpracuje z nauczycielami w ramach podejmowanych działań profilaktycznych;

Dyrektor:

- dokonuje kontroli prowadzonych dezynfekcji w rejestrach;
- dokonuje 2 razy w roku wymiany piasku w piaskownicy;

Postępowanie w przypadku wystąpienia choroby:

1. Poinformowanie rodziców dziecka (dyrektor lub wychowawca).
2. Niezwłoczne odebranie dziecka z placówki przez rodziców lub prawnych opiekunów.
3. Przez okres kuracji dziecko pozostaje w domu do całkowitego wyleczenia (owsiki).
4. W przypadku glistnicy rodzic zobowiązany jest do dostarczenia zaświadczenia lekarskiego, że dziecko może uczęszczać w trakcie leczenia do przedszkola.
5. W przypadku wystąpienia trudności, np. w rodzinach o niskim statusie ekonomicznym dyrekcja placówki podejmuje współpracę z opieką społeczną w celu udzielenia wsparcia tym rodzinom.

6. Rodzice/opiekunowie prawni dziecka, po przebytej chorobie pasożytniczej, zobowiązani są poinformować nauczyciela lub dyrektora, że dziecko jest zdrowe.
  7. Poinformowanie całej społeczności ośrodka o wystąpieniu choroby pasożytniczej (np. rozmowy indywidualne, informacja pisemna w zeszytach do korespondencji, zebrania grupowe, tablica ogłoszeń, strona www. przedszkola).
- Za wdrożenie i nadzór nad stosowaniem procedury odpowiada dyrektor ośrodka.
  - Do przestrzegania postanowień niniejszej procedury zobowiązani są wszyscy pracownicy ośrodka i rodzice.
  - Za zapoznanie pracowników i rodziców/opiekunów prawnych wychowanków z niniejszą procedurą odpowiada dyrektor ośrodka.

Załącznik 1

Owsiki

Pasożyty atakujące człowieka potrafią sprawić wiele kłopotów i zaburzyć gospodarkę jelitową człowieka. Najbardziej powszechnymi pasożytami są owsiki ludzkie, o których potocznie mówi się "robaki" zamieszkujące jelita. Owsiki są pasożytami żerującymi w organizmie człowieka i dające się łatwo zaobserwować w stolcach.

Owsiki należą do typu robaków zwanym *nicieniem barwy białej*. Ich charakterystyczny długi i wijący kształt jest sposobem na szybkie zdiagnozowanie choroby. W przypadku infekcji – **ataku owsików** stwierdza się chorobę zwaną owsicą. Miejscem pobytu owsików w organizmie ludzkim jest głównie jelito grube, gdzie potrafią przebywać, aż do fazy końcowej ich życia. Innym miejscem ich pasożytowania jest wyrostek robaczkowy oraz końcowy odcinek jelita cienkiego. Pasożyty te są dwupłciowe. Samica jest odpowiedzialna za składanie jaj, a rolę samca jest jej zaplemnienie. Zaraz po tym akcie samiec owsika obumiera. Samica natomiast potrafi żyć do 4 tygodni, po których "wędruje" z jelita grubego w kierunku odbytu, aby tam złożyć jaja zawierające larwy owsików. **Liczba jaj waha się od 8 tys. do 12 tys. jaj.**

Owsiki, a tym samym **owsica** jest chorobą "*brudnych rąk*" i wcześniejszego kontaktu z pasożytem - mogą także powodować **anemię**. Przedostają się one do organizmu poprzez przeniesienie jaj trafiających najpierw na dłonie np. pod paznokcie, a następnie do jamy ustnej. W dalszej drodze owsiki wędrują przez cały układ pokarmowy człowieka, aż do jego jelita grubego. Samica znajdując partnera do zaplemnienia powtarza cykl rozrodczy pasożyta. Przerwanie któregoś z etapów tego cyklu jest pierwszym krokiem do wyleczenia się z owsicy. Dlatego też tak ważnym jest utrzymanie higieny osobistej, a zwłaszcza częste mycie rąk. Samice owsików składają jaja, po czym obumierają. Jaja pasożyta znajdują się w okolicach odbytu, a w przypadku kobiet nawet w przedniej części pochwy. Pożywieniem owsików są treści pokarmowe znajdujące się w jelicie grubym i nie rzadko to, co jemy ma decydujący wpływ na żywotność owsików. Właściwa dieta oraz wprowadzenie do niej określonych produktów np. czosnku może sparaliżować owsiki i umożliwić ich wydalenie zanim jeszcze samica zdąży złożyć swoje jaja.

Objawy owsicy

Objawy wystąpienia w organizmie **owsicy obserwuje się głównie u dzieci**. Choroba atakuje jednak w każdym wieku, choć nie rzadko to dzieci są jej głównymi nosicielami. Objawia się silnym uczuciem swędzenia w okolicy odbytu, przeważnie w nocy, ze względu na to, iż samice owsików wędrują nocą. Osoba zaatakowana przez owsika uskarża się na brak apetytu, rozdrażnienie przechodzące w nerwowość, odczuwanie silnych objawów niepokoju, w rzadszych przypadkach niedokrwiistość. Charakterystycznym objawem owsicy jest zdenerwowanie objawiające się zgrzytaniem zębami, obgryzaniem paznokci. Innego rodzaju symptomem choroby jest ból głowy, bezsenność, bóle brzucha połączone z nudnościami, ogólne osłabienie, podkrążone oczy.

Leczenie

Leczenie owsicy, czyli eliminowanie z organizmu ludzkiego owsików polega na zastosowaniu jednorazowej dawki *pyrantelu* oraz powtórzeniu jej po upływie dwóch tygodni. Innymi lekami stosowanymi do zwalczania owsików są: *mebendazol* i *albendazol* podawanymi w dawkach jednorazowych i powtarzalnych po jednym miesiącu.

Niezbędne jest **przestrzeganie higieny oraz częste sprzątanie pomieszczeń w domu. Jaja owsików w warunkach domowych mogą przeżyć do kilku tygodni, zwłaszcza przy zachowaniu odpowiedniej wilgotności i ciepłoty.** Owsiki mogą znajdować się na zakażonej pościeli, bieliźnie, ręcznikach. Dbłość o czystość ograniczy ich żywotność, a domowników ochroni przed ich atakiem.

Glistnica

Glistnica jest wywołana przez glistę ludzką (*Ascaris lumbricoides*) i jest największym nicieniem pasożytującym w jelicie cienkim człowieka. W sytuacji dużego namnożenia się glisty w jelicie cienkim przechodzą do żołądka i podczas wymiotowania wychodzą przez jamę ustną. Mogą też przedostać się do dróg oddechowych. Dorosłe osobniki mogą osiągać długość 20 - 40 cm. Samica glisty produkuje około 200 tyś. jaj na dobę, co daje w ciągu całego jej życia około 72 milionów jaj. Dojrzała glista ludzka żyje 6- 12 miesięcy. Gdy wydalone z kałem jaja dostaną się do gleby w warunkach odpowiedniej wilgotności, temperatury i dostępności tlenu odbywa się dalsze dojrzewanie larw do postaci inwazyjnej. Po połknięciu jaja inwazyjnego larwa glisty uwalnia się z otoczki jajowej i przedostaje się do naczyń krwionośnych i chłonnych, następnie wraz z prądem krwi, wędruje do wątroby do serca i do płuc. Z płuc larwa wędruje przez oskrzela i tchawicę do jamy ustnej, po czym przez przełyk i żołądek przechodzi ponownie do jelita cienkiego. Całkowity czas wędrówki trwa około 10 dni. W jelicie cienkim w ciągu 2- 3 miesięcy larwa glisty ludzkiej dorasta do postaci dojrzałej.

Do zakażenia glistą ludzką dochodzi:

- za pośrednictwem środowiska zewnętrznego (gleba, woda),
- spożywając niedokładnie umyte surowe warzywa i owoce,
- dzieci w czasie zabawy – bawiąc się np. w piaskownicach i biorąc brudną łopatkę do ust,
- dorośli przy pracach w polu i ogrodzie,
- przez kontakt ze zwierzętami.

Pierwsze objawy zarażenia glistą mogą być różne, do często obserwowanych należą następujące dolegliwości:

- zawroty głowy,
- wzmożona pobudliwość nerwowa,
- nagłe ataki bólu brzucha i wymioty,
- rozstroje jelit (biegunki, zaparcia),
- zmiany skórne - świąd skóry, pokrzywki, wypryski,
- czasami drgawki,
- podwyższona temperatura,
- zapalenie spojówek,
- napady astmy oskrzelowej.

W późniejszym okresie zarażenia glistami chorzy doświadczają:

- nieprzyjemnych odczuć pod skórą,
- ślinotoku,
- spadek apetytu,
- ból głowy
- nocne ataki lęku.

Podczas licznej inwazji glistą ludzką następuje:

- zgrzytanie zębów,
- zapalenie oskrzeli,
- duszności astmatyczne,
- niedokrwistość,
- infekcje dróg oddechowych.

Rozpoznanie glistnicy jest często przypadkowe – poprzez zauważenie glisty w kale chorego lub z wymiotowanej treści pokarmowej.

W glistnicy wyróżnia się trzy odrębne etapy, związane z:

1. wędrówką larw,
2. pobytom dojrzałej glisty w jelicie cienkim,
3. powikłaniami wywołanymi przez dojrzałe glisty w organizmie żywiciela.

Od momentu zakażenia do pojawienia się jaj w kale zwykle upływa 60-80 dni.

Glisty wywierają wyraźne działanie toksyczne, zwłaszcza u dzieci. Wyraża się ono m.in.:

- zahamowaniem rozwoju fizycznego i umysłowego dzieci intensywnie zarażonych,
- wzmożoną pobudliwością nerwową.

Jak zapobiegać glistnicy:

- przestrzegając podstawowych zasad higieny osobistej i żywienia,
- myjąc jarzyny i owoce przeznaczone do spożycia,
- poprzez picie przegotowanej wody,
- uczulając dzieci aby myły ręce przed jedzeniem, po każdej zabawie - gdzie była styczność z glebą oraz po skorzystaniu z toalety,
- odrobaczanie domowych zwierząt.

Pamiętaj!

- Jeśli twoje dziecko ma objawy wskazujące na obecność pasożyta w organizmie, skontaktuj się z lekarzem. Niezbędne jest badanie kału oraz leczenie farmakologiczne. Najczęściej wykorzystuje się do tego preparaty zawierające pyrantel lub bendazole.
- **Bez obaw informujmy o każdej chorobie dziecka dyrektora ośrodka lub wychowawców z grupy.**